

WEL EN WEE 1896

(Kronenburg, J. 1897, *Door Suriname. Reisherinneringen uit ons Missiegebied*, Amsterdam: F. Bekker, p.68-79).

Eenige dagen na onze terugkomst uit Nickerie gingen wij weder op reis en wel naar Coronie. Paaschmaandag 6 april vertrokken wij. Ons reisgezelschap bestond uit Monseigneur, mijn socius, de eerwaarde Moeder en twee Zusters Franciscanessen uit Paramaribo en mijn persoon. Daarenboven nog een menigte andere passagiers van alle naties. 's Namiddags om 5 uur scheepten wij ons in op de Curaçao, een oude versleten stoomboot met een nog trageren dan slakkengang. Al spoedig hadden we op het dek een bescheiden plaatsje veroverd tusschen groote stapels bananen en andere vruchten, kisten, pakken, rollen kabeltouw, enz. De schoorsteenpijp verwarmde onzen (p. 69) rug, en het zwarte stof van den rook overpoederde ons. Zoo kropen we de Suriname af en schommelden eindelijk op de onafzienbare zee. 't Was avond geworden en vrij donker, want regenwolken dreven aan de lucht. Wij trachtten, half zeeziek, wat te sluimeren, maar in onze hut beneden as het onuitstaanbaar; een niet te beschrijven afschuwelijke lucht en een benauwende hitte, die ons het zweet uit alle poriën dreef, joegen ons uit dien oven weder naar het dek. Daar zaten we dan half in den regen, half in den rook, heel den nacht door, tot eindelijk tegen vijf uur 's morgens in het donker een licht op ons aankomt.

“Wat is dat ? “ vroeg ik.

“Dat is de kotter, waarop we moeten overstappen”, is het antwoord.

“Hier, zoo maar midden op zee? “

“Ja, dat kan niet anders; maar het zal wel lukken”.

En inderdaad een vijf minuten later, daar lag de kotter wiegelend op de golven, op eenigen afstand van onze boot. Van hier werden twee lange planken uitgeworpen, wier uiteinden aan den kotter werden opgevangen. Zwarte en gele, sterk geknuiste kerels gingen er op staan. En nu klonk het commando: “Houd u maar goed aan die mannen vast; voetje voor voetje; en tracht dan van de boot op den kotter te komen”.

't Was juist niet gemakkelijk in evenwicht te blijven op die wipplank, terwijl beide vaartuigen (p.70) schommelden op de baren. Maar 't ging toch, en binnen een half uur waren personen en bagage overgeladen.

De stoomboot ging verder aar Nickerie, en de kotter zette koers naar Coronie. Onze kotter was een zeilschip, waar ge letterlijk niets vindt om u de reis te veraangemen; daar is geen water om te drinken, geen stoel om te zitten; een dertigtal reizigers wriemelden er door elkander, kinderen huilden, papagaaien snaterden; wij hadden met ons zessen bij het roer post gevat, en scholen er onder parapluies, want het regende. Zoo zeilden we verder in het donker, tot tegen kwartier over zes de zon doorbrak en ons ten minste van duisternis en regen verlost. Heel ver aan den gezichtseinder zagen we land. “Dat is Coronie !”, zeiden men ons bemoedigend.

Een half uur later, daar zien we een sloep op ons aankomen, feestelijk met bloemen versierd, aan de beide uiteinde wuivend met kleine vaderlandsche vlaggen; vier negers in blauwe jassen en broeken roeien, een vijfde, met een bont gebloemde muts op het hoofd, stuurt. In een oogwenk zijn ze aan boord en beduiden ons, dat zij door de paters van Coronie zijn gezonden om ons af te halen.

Om dit goed te begrijpen, Lezer, moet ge weten, dat zich van Coronies strand een breede modderbank uren ver in zee uitstrekt; geen stoomboot (p. 71) kan er over; de kotter had ons zoo ver mogelijk gebracht, maar kon nu ook niet verder; thans moesten we in het sloepje, dat ons aan wal zou brengen.

“In dat kleine ding !? “ riep een der Zusters uit en de schrik sloeg haar om het hart. “Had ik dat geweten, dan had ik de reis niet aangedurfd “.

Maar de goede Moeder, altijd even rustig en kalm, bemoedigde haar met de verzekering, dat, nu het weer nog al gunstig was, er geen gevaar zou bestaan.

We hadden intusschen nog eenigen tijd om van den eersten schrik te bekomen , want de zwarte stuurman verklaarde ons, dat we nog tot negen uur moesten wachten op hoger water. Zoo zaten we dan op het gloeiende dek naar Coronies kust te turen als naar het beloofde land. Eindelijk wordt de sloep zoo dicht mogelijk tegen den kotter aangetrokken; de scheepstrap wordt afgelaten en we klauteren met de grootste behoedzaamheid naar beneden. Ze Zusters hielden zich dapper, en veilig zitten we ten laatste met ons elfen in dat schuitje en beginnen ons roeitochtje op zee.

't Wordt tien uur en nog altijd roeien we verder; de kust krijgt voor ons oog een minder onbestemd uiterlijk; op een groote zandbank zien we honderden lichtroode flamingo's zich behagelijk koesteren in den zonnegloed (p.72). 't Wordt half elf, en de roeiers zien elkander bedenkelijk aan; met hunnen spanen scheppen ze meer modder dan water op; weldra zitten we vast, en de stuurman zegt ons: “We kunnen niet verder, we moeten den vloed afwachten.” Iets, wat op een anker gelijk, wordt uitgeworpen, en nu liggen we in vreeselijke hitte stil, terwijl het zoete water de vinnige zonnestrallen weerkaatst.

Ten langen laatste komt de vloed opzetten; we roeien al weer verder, en komen tenslotte in het kanaal dat ons van zee naar Coronie zal leiden. Dat kanaal is niets anders dan een breede moddersloot, waar van weerskanten duizenden muskieten op ons aanvallen. Het water wordt eindelijk zoo laag, dat er geen roeien meer mogelijk is; nu springen de negers op den oever, en terwijl zij tot aan den knieën in het slijk trappen, sleepen zij aan een touw onze sloep over den modder heen.

Zoo kwamen we eindelijk tegen ruim twaalf uur aan de landingsplaats, waar een groote menigte menschen verzameld was en ons hartelijk toejuichte. Drie rijtuigjes wachtten ons, het een nog armelijker dan het andere; in het eerste was plaats voor twee personen; het werd ingenomen door Monseigneur en pater de Weerd, die toen in Coronie pastoor was; het tweede bood ook plaats voor twee personen; mijn socius en ik klommen er op maar moesten nog een plekje inruimen voor den koetsier; in het derde namen (p.73) de eerwaarde Zusters plaats. En nu kregen we een triomfantelijken intocht, als ik nog nooit in mijn leven gezien had. Vóór ons rijtuig liepen in galop een dertig negermeisjes met gele of roode doeken op het zwarte hoofd; naast en achter ons rijtuig een veertig, vijftig zwarte jongens, die ons voortdurend toewuifden en toelachten en schreeuwden van plezier; een klein half uur hadden we aldus te rijden in een laan van cocospalmen, en hijgend draafde heel die vroolijke schaar met ons, terwijl het zweet bij stroomen langs het lichaam vloot; een klein ventje kon niet meer, en ging moedeloos langs den weg zitten, maar zijn oudere broeder tilde hem op en nam hem op den schouder en draafde al weder verder; aan weerszijden van den weg, onder de palmen, stonden de ouden van dagen; ze hadden de vlaggen uitgestoken, en die geen vlag rijk waren, hadden aan een stok een kleurigen hoofddoek vastgebonden en zwaaiden er mede uit alle macht.

In ons klooster gekomen hebben we eerst eenige uren van welverdiende rust genooten; daarna kerk en huis in oogenschouw genomen. Het kerkje, toegewijd aan Maria-Onbevleete Ontvangen, is allerliefst; geheel in hout opgetrokken, van buiten wit, van binnen lichtgroen geschilderd, zindelijk en net, geet het in al zijn armoede een zeer genoegelijken indruk. Ons klooster, eveneens geheel in hout, is allerarmoedigst, verveloos en ver (p.74) sleten, zoo versleten zelfs dat tijdens ons verblijf een der onzen groot gevaar liep van door de vloer eener bovenverdieping te zakken, daar de planken braken onder zijne voetstappen.

Den volgenden morgen bezochten wij de scholen; drie eerwaarde Zusters uit Rozendaal wonen naast de kerk in een klein, net klooster en offeren zich daarop voor de opvoeding van

Coronie'smeisjes; 't is bewonderenswaardig, hoe zij al die kleinen en grooteren, zoo uiteenlopend van ras, van aard, van karakter, van aanleg en zeden, in de grootste orde bijeenhouden, onderwijzen, vormen, en dat met zooveel liefde, dat de kinderen, zooals ze me zelf zeiden, veel liever naar school gaan dan vrij hebben. We stonden werkelijk verbaasd over het lezen en schrijven en rekenen dier kleinen, en ik geloof niet, dat deze school van Coronie voor een enkele school in Nederland hoeft onder te doen. Datzelfde getuigden wij met blijdschap in de jongensschool, die in een groot lokaal onder ons klooster door een onzer paters en een Frater gehouden wordt.

Twee dagen bleven wij in Coronie en aanvaardden toen de terugreis. We namen hartelijk afscheid van onze beminde medebroeders; - helaas, een hunner, het hoofd der statie, zou ons al weer spoedig door den dood onturkt worden. De eerwaarde pater De Weerd, den 13den December 1949 te Steenbergen geboren, deed den 17den Juli (p.75) 1870 zijne geloften in onze Congregatie en kwam op Drie-Koningenfeest 1881 in Suriname. Uiterlijk een weinig ruw, innerlijk zeer gevoelig en met een hart van goud, offerde hij zich edelmoedig op voor de zaliging der verlaten zielen en het geluk zijner medebroeders. Een enkel voorbeeld: Toen een der onzen de melaatschheid had gekregen, was het pater de Weerd. Die uit eigen beweging den armen lijder verzorgde. Letterlijk in alles, gelijk een moeder haar hulpbehoevend kind. Eenige maanden voor zijn dood greep malaria hem aan; maar hij bleef werken als te voren; ook zag de dokter volstrekt geen gevaar in zijn toestand. Toen de twee paters, die anders met hem in Coronie waren, eenige dagen een anderen post moesten betrekken, schreef hij ons nog: "Ik zit op het oogenblik heel alleen hier; als ik nu kwam te sterven, zou ik nog niet eens bediend worden. Maar ik heb veel vertrouwen op de H. Barabara."

Zoo bleef hij preeken, biecht hooren, zieken bezoeken tot den 9den October. Op den morgen van dien dag kwam de eerwaarde pater Timmermans te Coronie terug. Vroolijk ontving hem pater De Weerd, maar kort daarop zeide hij: "Ik voel mij veel zieker." Hij legde zich te bed; de koorts nam toe, onder de hevigste verschijnselen; in den middag ontving hij de laatste H.H. Sacramenten en des avonds stierf hij.

Een nieuw slachtoffer, gevoegd bij reeds zoo (p.76) vele vroegere onzer Missie van Suriname. Mijn God, wat moet de zaligheid der zielen, ook na Christus' kruisdood, nog duur gekocht worden! Met diepen weemoed herdenk ik dien ijverigen Missionaris. Wat was hij blijde bij onze aankomst in Coronie! Huis en school. Alles was overal met palmen en opschriften versierd; en wat hij maar kon uitdenken om ons de vermoeienis der reis te doen vergeten, bood hij ons aan met ronde hartelijkheid!

Ik zie hem nog aan den oever staan, toen wij wederom in onze sloep door het kanaal werden voortgetrokken; hij wuifde ons na zoolang we hem zagen, en thuis gekomen, schreef hij mij al spoedig een hartelijken brief om nogmaals voor ons bezoek te danken.

Doch laat ik verder onze terugreis verhalen: deze was in omgekeerde orde dezelfde als de heenreis, maar wat gevaarlijker.

Tegen twee uur waren wij met ons sloepje uit het kanaal en kwamen de volle zee in; deze was tamelijk woelig; met doffen stomp klotsten de golven telkens tegen de kleine kiel, en beurden haar schommelend op. Zoodat we niet zelden met zekere bezorgdheid de plank vastgrepen, waarop we zaten; zoo roeiden we reeds twee uren ver op het onmetelijke water, toe de lucht begon te betrekken, een hevige wind opstak, alles rondom ons donker werd, en ten laatste een echt (p.77) Surinaamsche regen neerplaste. Onze goede Zusters dekten zoo goed mogelijk met onze reisdekens; wij probeerden een parapluie op te steken; die van Monseigneur vloog al aanstonds op, zijn socius was niet gelukkiger; ik eindelijk mocht er in slagen het ding in bedwang te houden, en nu kropen we met ons drieën onder mijn eenig regenscherm.

En bij stroomen viel het water neder, en met het water van boven kwam nog het water rondom ons en wierp nu en dan een kleine golf op den bodem; een der negers met de schaal van een kokosnoot aan 't uitscheppen; de anderen met alle kracht aan het roeien, maar wind en water waren ons tegen en we vorderden schier geen streep. Nu werd goede raad duur. Heel in de verste zagen wij den kotter, ons doel, voor anker liggen, maar hoe er te komen? En de Negeren wisselden onder elkander allerlei vreemde woorden, waarvan ik niets begreep, maar ten laatste maakten we er uit op, dat zij er aan dachten weer naar het strand terug te keeren. Verbeeld U, dat nu zoo lang tobben zoo iets nog had moeten gebeuren ! maar, Goddank, daar kwam uitkomst. De kotter had ons hopeloos vechten tegen het weerbarstige water gezien; de kapitein kreeg medelijden en zeilde op onze sloep aan; nog een twintig minuten en we zagen hem vlak bij ons.

Maar nu kwam de groote kunst om op die (p.78)woelige zee den kotter ter zijde te komen, zonder dat de sloep te pletter sloeg; na veel op en neer roeiens, vergezeld van Negerengelschen commando's gelukte het eindelijk. Aan de beide uiteinden van os sloepje ging een Neger staan, die zich met de handen aan de verschansing van den kotter klemde en met de voeten den rand der sloep vasthield; nu werd de sloopstrap afgelaten; van tijd tot tijd sloegen de golven haar met sloep en al in de hoogte, en wanneer er dan een oogenblik van kalmte kwam, moest een der onzen er van profiteeren om gauw naar boven te klauteren. Zoo zaten we eindelijk weer met ons zessen op den kotter, God dankend, dat we er nog zoo gelukkig waren afgekomen. 't Was nu ongeveer vijf uur; we waren doodmode, maar het sap van een kokosnoot, door den kapitein medegenomen, en een teug wijn, ons door pater De Weerd meegegeven, zetten weer nieuwe krachten bij.

We zeilden verder; tegen zes uur werd het anker geworpen, we moesten nu op de *Curaçao* wachten, die volgens verzekering der bootslui wel tegen acht uur bij ons zou zijn> Middelerwijl waren de regenwolken overgedreven, en konden wij naar hartelust den prachtige sterrenhemel bewonderen. Om acht uur was nog geen spoor van de stoomboot te zien. Negen uur, nog altijd niets dan sterren ! Eindelijk, daar roept de matroos die boven in de mast op uitkijk zit: "Licht", nu (p.79) zien wij ook spoedig de lantarens van de "*Curaçao*"; om half elf waren wij zonder onheilen overgescheept, en strekten ons op het dek op een paar stoelen uit, om wat te slapen.

Zoo stoomden we, half zeeziek van flauwe schommeling en onuitstaanbare hitte, maar altijd verder, tot we eindelijk 's middags om drie uur te Paramaribo voor steiger lagen. Ik moet U ronduit bekennen, nooit in mijn leven ben ik zoo vermoeid geweest als toen. Toch was naar aller getuigenis de reis nog betrekkelijk voorspoedig volbracht; soms hebben onze Missionarissen meer dan vier en twintig uren op den kotter moeten blijven, soms ook na uren lang tobbens in de sloep weer naar land terug moeten roeien. Bid dus maar goed voor hen.

(Kronenburg, J. 1897, *Door Suriname. Reisherinneringen uit ons Missiegebied*, Amsterdam: F. Bekker, p.68-79).